

פרוטוקול מס' 121

מישיבת ועדת שירותים ציבוריים
יום א', ה' באב תשל"ה, 13 ביולי 1975, שעה 11:00

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
ה. זיידל
י. בארי
ל. דיציאן
פ. שינמן
מ. גז

מוזמנים:
ד"ר ע. ארנן - משרד הבריאות
ר. הלפרין - מהנדס תברואה ארצי
ז. מליון - מזכיר השלטון המקומי
מר מוניץ - יועץ משפטי
מר רובינשטיין - מנהל שירותי תברואה
בעיריית גבעתיים
מר בר-שי - משרד המסחר והתעשייה
מ. תבורי - מועצת הצרכנות
ח. אילון - איגוד הצרכנים

מזכירת הוועדה: ש. כרם

ר ש מ ה: מזל כהן

1. סדר היום: "המצב התברואי בייצור ובשיווק מזון" - הצעת
חה"כ נ. קצב.
2. מסקנות הוועדה בנושא: "מצבם המסוכן של אסירים
קטינים בבתי מעצר".

המצב התברואי בייצור ובשיווק מזון" -
הצעה לסדר היום של חה"כ נ. קצב

היו"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

הזמננו להיום את נציגי המרכז השלטון המקומי. זה היה ברור שנצטרך להזמין אותם. הצורך התעורר תוך כדי דיון, מאחר ועל כל צעד ושעל, בייחוד בכל מה שנוגע לא לייצור אלא רק לשיווק נתקלנו בסמכויות של רשויות מקומיות כרשות מבצעת של חוקים וחוקי עזר בתחום הפיקוח. איך לי הרבה מה להקדים, נשמע את נציגי מרכז השלטון המקומי ומה יהיה בעיותיהם.

אני רוצה להזכיר, בכל הנושא הזה, אנחנו יותר התמקדנו בבעית השיווק ולא בבעית הייצור. במושב הקודם של הכנסת, ועדת השירותים דנה בבעיה של המזון גם מנקודת ראות של הייצור ונכנסנו לבעיות של ייצור והסקנו מסקנות שחלק גדול מהן הוקדש לענין הייצור.

הפעם, כך נראה לי, אנחנו צריכים למקד את המסקנות שלנו בתחום השיווק במרכזי צריכה וקניה, בתי אוכל, מסעדות, חנויות מכולת, קונדיטוריות וכיוצא באלה.

במושב הקודם דנו בבעית החלב,

כאשר החלב היה בבקבוקים וראינו בתנובה כיצד החלב מגיע לבקבוק ומה קורה עם הבקבוק שחוזר מעקרת הבית, לעתים הוא מלוכלך וקשה לנקות אותו כי הוא לא נשטף מיד ועל כן נשארים שיירים בבקבוק. יש ענין של גופים זרים שנכנסים פנימה. בינתיים ענין החלב התקדם. כאשר הנחנו את המסקנות והמלצנו להעביר את השיווק של חלב באריזה חד-פעמית, לקחנו בחשבון שבענין זה תהיה בעיה של סלוק אשפה. כידוע כל אריזה חד-פעמית מהווה מטרה בסלוק אשפה, כאשר מדובר באריזה סינטטית אשר לא נשרפת ואי אפשר להפוך אותה לחומר אורגני. בינתיים אפשר לומר שעל הבעיה הזאת התגברו.

מתעוררת הבעיה מה קורה אחרי

שהחלב מגיע למקום השיווק. אני רוצה לתת דוגמא מאלפת ביותר. בעל חנות מכולת בת"א קורא לבעלי, ומכיוון שהוא יודע שהוא בעלה של חברה כנסת שמטפלת בבעית מזון, הוא מראה לו חבילת גבינה ואומר לו: תראה את התאריך שכתוב על חבילת הגבינה. מסתבר שעל חבילת הגבינה כתוב היה התאריך של 17 ביולי. זאת אומרת הם שמים חותמת עם תאריך של שבועיים מראש. הם לוקחים מראש את השאנס הזה שזה יכול להיות מונח ומי שיבוא ב-18 או ב-19 ליולי, אז זה יהיה בסדר.

מ. תבורי:

הם רושמים את היום האחרון שמותר לשווק.

היו"ר ח. גרוסמן:

אח"כ עוררנו את הבעיה של חלב שמועבר לחנויות והוא עומד שם

במפרטורה לא מתאימה ואולי יותר מדי ימים.

נניח שכל זה לא שייך למרכז

השלטון המקומי. אבל, מקומות השיווק שייכים למרכז השלטון המקומי. בתי אוכל שייכים למרכז השלטון המקומי. מתן רשיונות, שייך למרכז השלטון המקומי. בוודאי יאמרו לנו כאן: אין מספיק תקנים. כאשר יש מספיק תקנים לפקחים, אין פקחים מתאימים.

אני אומרת את זה, כדי שתדעו

שהכל ידוע לנו. בואו ותלמדו אותנו מה צריך לעשות. אני לא צריכה להדריך אתכם מה לומר. אבל, תאמרו לנו מה חסר לכם ומדוע הדברים לא כהווייתם. תדעו כמו כן שהעברנו לחברי הוועדה החדשים את הפרוטוקולים מהקדנציה הקודמת. כל הטענות שנשמעו נרשמו וגם המסקנות נמסרו לחברי

הוועדה שלא היו בכנסת הקודמת. מה שאנחנו מבקשים ~~מכם~~, אתם יכולים לחזור על הדברים. אבל חשוב לנו לדעת אם יש התקדמות, מה הבעיות החדשות ומה סן רשות מרכזית לרשות מקומית. כי גם אז הופיעה הרשות המרכזית בטענה: אנחנו לא יכולים להכנס לחצרות, זה שייך לרשות המקומית. הרשות המקומית אמרה: יש דברים שזה בסמכויות המשרדים של הרשות המרכזית. אני מוכחה לומר, בערבוביה הזאת קשה לומר שמצאנו את ידינו ורגלינו.

ז. מליון: אני יכולתי לקצר מאד ולומר: הכל

כבר ידוע. אני מופיע פה עוד

מהכנסת הרביעית, יש לי הכבוד להעלות את הדבר כל פעם מחדש. לו הייתי ציני הייתי אומר: גבירתי היו"ר, לא השתנה דבר ובזה נגמר העניין.

ל. דיציאן: זה רע מאד.

ז. מליון: זאת רק תשובה לשאלה היסודית.

גבירתי היו"ר, אני רוצה לומר לך,

שאם את אומרת שעניין השיווק זה עניין של רשויות מקומיות...

היו"ר ח. גרוסמן: בעיקר.

ז. מליון: זה לא כתוב בשום מקום. גם אנחנו

עשינו תמצית של אותם חוקים

הנוגעים לרשויות המקומיות. בשום מקום זה לא כתוב. להיפך כתוב במלים כלליות מאד בהגדרות כלליות, שלמעשה על הרשויות המקומיות לעסוק בכל דבר שנוגע למזון. אין הפרדה בין שיווק וייצור.

אני אחזיל בצרה הגדולה שיש

והיא ריבוי החוקים. ריבוי החוקים, בהרבה מקרים מדברים אחד נגד השני, או במקביל או שהם גורמים לכפילויות.

אני רוצה לומר כמה דברים על כמה

חוקים שלא מופעלים. למשל, פקודת העיריות. בפקודת העיריות יש שלושה סעיפים שמדברים על מזון, סעיפים: 239, 240 ו-241. שם נאמר לפי הנוסח הישן מ-1934, שהעיריה תסדיר שווקים ציבוריים למכירת מצרכים. 2. תורה בדבר בדיקתם, תפיסתם, סילוקם וביעורם של מצרכים שאינם ראויים לצריכת אדם וכך בשר, דגים, פירות, ירקות ושאר צרכי מזון פסידים. 3. מניעת מכירתם ונטילת דוגמאות מהם לשם בדיקה. סעיף 240 מדבר בעניין בתי מסבחים. שם לפי החוק הזה, בכל עיריה יש בית מסבחים. ידוע שזה לא קיים. להיפך, באשר החקלאות והוא השתמש בחוק שעת חירום, שינה אותו ואמר: לא בכל עיריה, אלא רק בשטח. סעיף אחרון מדבר על עניין מלאכות מסוכנות וכו'.

שלושת הסעיפים האלה כשלעצמם

אינם מופעלים, משום שבאף רשות מקומית בעניינים אלה לא קיימים חוקי עזר. הם לא קיימים, מכיוון ששר הפנים אשר ממונה על החוק הגיע למסקנה שאין טעם ששניים, שלושה או ארבעה גורמים יעסקו באותו עניין. כלומר, אם בחוק אחר משרד הבריאות אחראי לחלק מהדברים, אז שהוא יתקין תקנות. אם אין תקנות ואין חוקי עזר פירוש הדבר ששום רשות מקומית אינה מבצעת לפי חוק זה אלא לפי חוקים אחרים, לפי תקנות של חוקים. פקודת העיריות וגם פקודת המועצות המקומיות שזה משהו מקביל, אם כן יותר כללי, לא מופעל. מסתבר שלמועצות מקומיות יש הרבה יותר סמכויות.

החוק החשוב ביותר, שלדעתי בא

פחות או יותר להסדיר את זה, זה חוק רישוי עסקים. זה חוק טוב והתיקון האחרון עוד יותר טוב והוא אומר, שברוב העסקים לא צריכים לחדש רישיון כל שנה, אלא יש סוגי עסקים והם בודדים שצריכים לחדש את רישיונם כל שנה. אני חושב שהתיקון הוא טוב, בתנאי שהפיקוח יבוצע.

בחוק רישוי עסקים יש לנו

למעשה חמישה שרים שופפים: שר הפנים, שר הבריאות, שר המשטרה, שר העבודה ושר החקלאות.

היו"ר ח. גרוסמן:

מה עם משרד המטבח והתעשייה?

ז. מליון:

הוא מופיע לא בחוק הזה. יש מספר חוקים שנוגעים לעסקים ופיקוח, ששם יש עוד תקנות והוראות אבל הן לא נוגעות במישרין לרשויות המקומיות.

בחוק רישוי עסקים, הרשות המקומית

היא רשות הרישוי, אבל אינה יכולה להוציא רישיון בלי הסכמה ולפי תקנות של אותם שרים שנוגעים בדבר. יותר גרוע הוא שכל אחד מחקיין תקנות משלו ועל פי החוק הזה הרשות המקומית חייבת לפקח אם אמנם ממלאים אחרי תקנות אלה. אני רוצה לומר, שזה כמעט בלתי אפשרי למצוא איש אחד שהוא יכול בעסק מסויים לפקח על כל אותם תנאים. בסעיף 20 לחוק רישוי עסקים נאמר: ממונה על מחוז, או עובד מדינה שהסמיך בעניין זה, או רופא מחוזי, או עובד מדינה שהסמיך לעניין זה וראש רשות מקומית שבתחומה, או עובד רשות מקומית שהסמיך לעניין זה וכו' - אין פה הגדרה ברורה מי כן חייב. קודם כל כולם יכולים ולא חייבים. או כולם חייבים. "רשאי" פירוש הדבר "חייב".

י. בארי:

מוסמך.

ז. מליון:

כל אלה הוסמכו, אבל לא חייבים. לפי החוק הזה רשאי להכנס כל אחד מהם לאותו עסק ולא לפי שום תאום בין אחד לשני. גם לא נמסר מה הם צריכים לעשות, אם כי יש תקנות. לפי חוק רישוי עסקים, למעשה, חייבת הרשות המקומית לפקח על מילוי התנאים. לפי תקנות שפורסמו ובעיקר ע"פ חוקי עזר של רשויות מקומיות הם מוגבלים אך ורק לעניין תברואי, זה לא נוגע למזון עצמו. פירוש הדבר שאם רוצים לפקח באופן יעיל על מסעדה, אם רוצים באמת לתבוע את האדם לדין על כל מיני עבירות, צריכים להכנס לשם שלושה גורמים: אחד בענייני תברואה, וזאת הרשות המקומית; אחד בעניין בשר, וזה הרופא הוטרינרי ורק הוא ולא פקח, כי לפי החוק כתוב שרק רופא וטרינרי יכול לפקח על ענייני בשר ודגים, ופה כתוב שהוא אפילו אינו רשאי להסמיך מישהו אחר לפקח על זה; וכמובן הגורם השלישי שצריך להכנס זה מישהו ממשרד הבריאות כדי לפקח על כל יתר הדברים שנוגעים למזון.

יש עוד פקודה והיא פקודת בריאות העם, שנותנת סמכויות רבות מאד למשרד הבריאות להתקין תקנות וכו'. שום רשות מקומית אינה רשאית לפעול בעניינים אלה, אלא על-פי הסמכה מיוחדת של משרד הבריאות.

ה. זיידל:

לגוף או ליחיד?

ז. מליון:

זה מוכרח להיות ליחיד.

ע. ארנן:

זה לא נכון. אתם רשות סניטרית, לכם יש סמכות מתוך החוק בלי

הסמכה.

ז. מליון:

אם הזכרת את התיקון של פקודת בריאות העם, נאמר שם דבר חשוב: שר הבריאות ושר הפנים כאחד, בהתייעצות עם הרשויות המקומיות הנוגעות בדבר רשאים לקבוע בתקנות הוראות בדבר ארגונו, תפקידיו ומקורות מימון ברשויות סניטריות מקומיות. אתה אומר שזה נותן גם סמכות? זה אולי יתן סמכות אם כבוד השר יפרסם תקנות. עד היום הוא לא פרסם מלה אחת. אני אשמח מאד אם אני טועה. ידוע לי ששר הבריאות לא התקין תקנות, עובדה שהוא לא התייעץ עם אף רשות מקומית בעניין זה, לא בעניין תקנים ולא בעניין תפקידים ומה שלא פחות חשוב בעניין מימון.

הפקודה האחרונה שאנחנו רוצים להזכיר אותה זאת פקודת מחלות בעלי חיים. הפקודה קובעת את תפקידו של מנהל השירותים הוטרינריים וחייב להיות בכל רשות מקומית רופא וטרינרי

ז. מליון:

או יכול להיות משותף, כי למשל בסעיף אחד כתוב: רשות מקומית תמנה בהסכמת מנהל שירותים וטרינריים רופא וטרינרי לפיקוח על בשר בכל צורה שהיא ועל בית מטבחיים. סעיף 49 אומר: רופא וטרינרי יבדוק כל בהמה שנשחטה מיד לאחר השחיטה וכך גם בשר. זה קיים בכל מקרה שיש בית מטבחיים. הואיל וקיימים רק שבעה בתי מטבחיים, כיוון ששר החקלאות החליט לבטל את יתר בתי המטבחיים מסיבות שלו, והואיל ואי-אפשר על-פי החוק להעביר בשר מרשות מקומית לשניה בלי אישור של רופא וטרינרי ועוד כל מיני קשיים אחרים, הוא גם חייב אישית לבדוק את זה ולא יכול להסמין אף אחד אחר. אם יש רופא וטרינרי אחד בעיריה או שלושה, אני לא צריך לומר לוועדה מה התוצאה מזה. אם רוצים לפקח על זה, בכל בניסה צריך לעמוד מישהו שיבדוק את הכניסה של העיר. הואיל ואין בתי מטבחיים מקומיים, פירוש הדבר שגם אחרי הוראה זאת לא יכולים לבצע את זה.

אני חייב לומר משהו בענין

אגרות - קיימות אגרות לבדיקת משנה וכו'. אגרות אלה לא שונות 17 או 18 שנה. כאשר אנחנו פנינו כמה פעמים למשרדי הממשלה, מכיוון שזה כתוב בחוק המקורי, אז נתקלנו בסרוב, שעכשו לא הזמן ליקר את מצרכי המזון. בדיקת משנה של קילו זה חמש פרוטות. מדוע אני מזכיר את זה? כי בזמנו הבדיקות האלה שמשו קצת לכסות את הוצאות הפיקוח. אם עכשו אין כמעט הכנסה, כמובן שזה לא מהווה שום גורם של פיקוח.

בענין כח אדם - אני חושב שיהיה

זה לא אחראי מצידנו אם אנחנו לא נאמר, שאם לא יהיה כסף לפיקוח, לא יהיה פיקוח. אנשים צריכים לבצע את הפיקוח. אני מסכים שיש בעיה אחרת, בעיה של יעילות. בענין זה יש מה לומר ויש לי מסקנה. יש לנו ענין של שכר ותנאי עבודה של הפקחים, ואי-אפשר לומר שמישהו ב-24 נקודות בדירוג האחיד שהוא תברואן.

אח"כ נושא אחר, שאולי היועץ

המשפטי ידבר עליו, זה ענין אכיפת החוק, מה הבעיות בקשר להגשת משפטים. מסתבר, למשל, שמאד קשה להגיש משפט אם יש רק פקח אחד, כי בית-הדין דורש סיוע, ואני לא צריך לומר מה צריך לעשות. הייתי אומר, אם מותר לתת עצה, חייבים איך שהוא להסדיר את ענין הפיקוח על מזון הן מבחינה פיקוח בתחומי אחריות בידי גורם אחד ברור, או לתחום תחומים ברורים בין משרדי הממשלה השונים ובין הרשויות המקומיות. נכון שלפי פרשנות רשויות מקומיות חייבות לפקח. בשום מקום לא כתוב שהן חייבות לעשות את זה, ומה קורה אם הן לא עושות את זה!?

אנחנו מבקשים שיוגדר באופן

ברור ושתהיה חובה, ולא סתם לתת למישהו לפרש מה מותר ומה אסור ובעיקר מקורות מימון חייבים לבוא מהאוצר וממסי הרשויות המקומיות. יכולים לעשות את זה, למשל ע"י קנסות. אנחנו מבקשים לקצר תהליכי משפטים.

מי מקבל קנסות?

היו"ר ח. גרוסמן:

אם זה לפי חוק עזר, מקבלת הרשות המקומית. אם זה

ז. מליון:

לפי תקנות המדינה, מקבלת המדינה.

אנחנו לא יכולים להתעלם מבעית

שכר ותנאי עבודה של עובדים. הם צריכים להיות עובדים מושלמים מבחינת קורסים והתמחות בכל שטחי הפיקוח על המזון.

וגם מבחינה מוסרית.

היו"ר ח. גרוסמן:

ז. מליון:

בוודאי, זה תנאי בל יעבור.

שמעתי שמכינים חוק המזון.

אני שומע על זה הרבה מאד שנים. אנחנו לא רואים שום סיבה מצידנו לחוקק חוק כזה. אנחנו מוכנים לקבל על עצמנו באופן ברור תפקידים וחובות אם זה יהיה ברור, ובעיקר אם לא תהיינה בעיות בענין משרדי הממשלה ואני חייב לומר פה, שאנחנו בין הפטיש והסדן, ואני לא אוהיב בשלב זה את הדיבור. אנחנו נברך על חוק המזון. אבל, אנחנו מבקשים שזה יתואם אתנו. עד עכשו זה נעשה בחדרי חדרים. אני מקווה שזה ידון בכנסת ושנהיה שותפים.

מר מוניץ:

אני רוצה בעיקר לנגוע בכמה

אספקטים שנראה היה למר ארנן

כי מר מליון לא מדייק, ואני מדבר בעיקר מתוך נסיון כאיש השדה, כתובע במשפטים, כמדריך פקחים ומרגיש מה שנעשה. ד"ר ארנן, ידוע לך איך מגיעה הודעה כלשהי, אחריות כלשהי לשלטון המקומי לצורך הפיקוח על המזון? זה מגיע הודות לתקנות שמנהלי לשכות הבריאות המחוזיות מתקנים לכל עסק ועסק לחוד. בפקודת מלאכות ותעשיות נאמר בין השאר שמנהל לשכה מחוזית מתקין תקנות על ניהול עסק זה או אחר.

ע. ארנן:

אלה היו תנאים מיוחדים לפני

חוק ישן.

מר מוניץ:

כאשר ניסו להתקיף את התנאים

המיוחדים בבג"ץ, קבע בית הדין

שלמרות שהתנאים המיוחדים אינם מתפרסמים ברשומות, חוקם כתקנות ועל זה שמחנו כאשר בא חוק רישוי עסקים והוא השאיר את אותם התנאים שמנהלי לשכות הבריאות מתקינים כחלק של הרשיון בנוסף לזה שהפקח העירוני מקבל הסמכה, כי מחלקות התברואה ברשויות המקומיות מקבלות כאילו הסמכה מטעם לשכות הבריאות לפעול כסניף של לשכת הבריאות, אבל לא בסמכות של פקח עירוני.

היו"ר ח. גרוסמן:

יש חוקי עזר?

מר מוניץ:

אין חוקי עזר, ואני אזכיר

שנעשה נסיון לפני שלוש שנים

לגבי אותם סעיפים: 239, 240, 241 להוציא חוקי עזר, ואז אמרנו אנשי משרד הפנים, וכצדק, למה אחס צריכים חוקי עזר? יש תקנות. יוצא שלצורך שמירה על תנאי ניהול מכולת, מסעדה, קיוסק והובלת לחם ישנם שני בעלי בתים: משרד הבריאות ורשות מקומית. משרד הבריאות, כי הוא התקין תקנות. רשות מקומית, מכיוון שקבלה איך שהוא את ההסמכה, וחוקי עזר אין. כאשר ברשות מקומית נתקלים בעבירות חמורות ביותר בקשר לניהול מכולת או מסעדה, הרי שאנחנו מתחילים לדפוק על דלתות של משרד הבריאות: אנא תבואו על מנת שהדבר הזה יהיה יותר אפקטיבי. פקח עירוני חייב לשמור על תנאים סניטריים וזה כתוב בחוק "מקומות עסק". לא כתוב "ניהול עסק". מדובר שהפיקוח העירוני ישמור על מקומות עסק מבחינה סניטרית. כאשר נכנס פקח ורואה שהמקום לא מסוייד, שירותים לא כמו שצריכים להיות ואין פחי אשפה לפסולת, אלה חוקים סניטריים שלנו.

היו"ר ח. גרוסמן:

גם נושא צפיפות בתוך הפיקוח

שלכם?

מר מוניץ:

לא.

היו"ר ח. גרוסמן:

כאשר בא פקח של העירייה לחנות

מכולת, האם הוא יכול להגיש

תלונה ששם צפוף מאד?

מר מוניץ:

הוא יכול. השאלה פה, ברגע

שהאחריות מתחלקת לשני גורמים,

וכל אותן תקנות הם חלק של הרשיון וחתום מנהל לשכת הבריאות, זה מתקבל

יותר כאשר באים לבית המשפט ועומדים בפני שופט על אי-סיוד או חוסר

מר מוניץ:

פחי אשפה או אי-עמידה בחנאים של החקנות. כל המשפטים שהיו על חנאים סניטריים, בית המשפט נטה להאמין ולהסתמך על ענין של פקחים עירוניים. בכל המקרים האחרים שהם פראקסלנס שאלות של מזון ואיכותו, היו שמים לב בעיקר לפקחים של משרד הבריאות.

המצב היום הוא כזה, ושוב אני רק יכול להתייחס לאותן הצעות שמר מליון הציע, הן מבחינת אספקט תחוקתי ואח"כ הביצוע, צריך להיות בעל בית אחד. אפשר להכשיר פקחים. אותו פקח אם הוא יהיה מוכשר, הוא צריך להיות בעל דרגה מסויימת, הוא יכול בזמן שהוא מבקר בחנות לראות את הכל. הדבר הזה היום הרבה יותר חשוב. מדוע? לאחר התיקון האחרון בחוק 95% של העסקים העוסקים במזון יקבלו רשיונות מידיים, אלא אם כן אפשר יהיה לסגור או לבקר. לפני זה, לפחות פעם בשנה הפיקוח העירוני מוכרח היה להכנס. במקרה זה מוכרח להיות טיפול בענין הפיקוח בדרך של קביעת הסמכות הייחודית למישהו והאפשרות של יצור הכלים. אחרת, שוב נפגש בעוד כמה שנים ונשב על יד השולחן ונאמר: זה שלך, זה שלי. מוכרחים בענין זה לבוא לידי תיקון עקרוני.

מר רובינשטיין:

אני רוצה לדבר לא מהאולימפוס, אלא מהשטח. יש הרבה יושבים באולימפוס ולא יודעים מה קורה בשטח. ידוע שאין לנו כח אדם.

פ. שינמן: איך חקן?

מר רובינשטיין:

אין כח אדם. כמה שיש כח אדם, אנחנו מפצלים אותו לרשות זאת ואחרת ואין מי שיעבוד. אין מספיק כח אדם שיכול להכנס לכל המקומות. כעת בא תיקון לפקודת בריאות העם שמסמך את שר הבריאות ושר הפנים לתת הוראות אין לארגן את הרשות המוניציפלית שבעצם הרשות המוניציפלית היא בשטח יותר מאשר אנשי לשכות הבריאות שהם יושבים היום הרבה באדמיניסטרציה, כותבים מכתב לרשות מוניציפלית: אנא תטפלו בתלונה זאת, וכח אדם אין. שם יושבים תברואנים מקצועיים והם הופכים להיות פקידים אדמיניסטרטיביים. חבל שכח אדם זה הולך לאיבוד.

אנחנו דנו בריאורגניזציה בשירות התברואה בארץ. נתנו המלצות ואמרנו: אנו חושבים את כח האדם מתחת להנדסאי או מהנדס תברואי להעביר לרשות המוניציפלית. לדאבוננו, עד היום לא יצא שום דבר ושום תיקון בהתאם להמלצה שלנו.

העבירו אנשים ממשרד המסחר והתעשייה למשרד הבריאות. אלה אנשי מזון. יש ויכוח מי מפקח על מה ומה קורה? אנשי רשות המזון הולכים לעשות בקורת ברשות מוניציפלית ללא הודעה מוקדמת, מגישים משפטים ללא דווח לרשות המוניציפלית, אבל מבקשים ידע מרשות מוניציפלית: אנא הודיעו מספר רשיון. שיתוף פעולה אין.

היו"ר ה. גרוסמן:

מדוע צריך ללכת לפקח אחרי הודעה מוקדמת?

מר רובינשטיין:

כי היום אנחנו יכולים לגשת לעסק מסויים ולעשות בקורת, מחר יכולים לבוא אנשי משרד הבריאות ולאחר מכן מישהו אחר. אני חושב שזה בזבוז כסף וזמן שכל פעם בא מישהו אחר לפקח בעצם על אותו דבר. כאן הצעתי בהמלצתי להעביר את כל המפקחים התברואניים של לשכת הבריאות לרשות מוניציפלית ולקבל את התקציב שלהם.

היו"ר ה. גרוסמן:

מה משרד הבריאות צריך לעשות?

מר רובינשטיין:

הוא צריך לתת יעוץ מקצועי גרידא, ולא פיקוח עלינו.

מר רובינשטיין: יש עוד דבר - מדברים על שיווק ויצור. אפילו שאומרים שאנשי שירות המזון צריכים לפקח על הייצור - אני מודיע לכם שהם עושים עבודה כמו חברואן. אנו צריכים להסדיר את הדבר הזה על-מנת לדעת מה עושה כל אחד וצריך להיות שיתוף פעולה. לו היינו מסדרים את הדבר הזה בצורה אחרת יכולנו להגיע ליחידות יעילות.

ע. ארנן: אני מתפלא על מר מליון ומר מוניץ. רשות סניטרית לפי חוק בריאות העם היא רשות מקומית, ומה שאחה הזכרת, אותו חוק שקבלה הכנסת במושב הקודם, זה בסך הכל נתן איזשהו חיזוק למעמדו של משרד הבריאות, מפני שעד התיקון הזה היתה רשות מקומית הרשות המבצעת היחידה שהיה מותר לה לפעול לפי חוק בריאות העם. לפי חוק בריאות העם שממונה עליה שר הבריאות, לא היה לעובדי משרד הבריאות שום אפשרות לפעול בשטח. אתם לא יכולים לבוא ולומר שמחכים לכך שמשרד הבריאות יתן סמכויות. הסמכויות האלה קיימות משנת 1924.

היו"ר ח. גרוסמן: זה שחלב עומד בשמש או נמצא בחנות בטמפרטורה לא מספיקה,

מי צריך לפקח על זה?

ע. ארנן: יכולים לפקח על זה גם משרד הבריאות וגם הרשות המקומית.

היו"ר ח. גרוסמן: מה יש בתקנות של משרד הבריאות? האם יש שם תקנה האומרת, מהו השטח הפנוי שחייב להיות בתוך חנות מכולת? ומי צריך לפקח על כך?

ע. ארנן: הנושא מכוס ע"י חוק רישוי עסקים. כאשר יש תנאים מיוחדים שפורטו על-פי פקח מלאכות ותעשיות, מותר לפקח על זה גם לעיריה וגם לנו. אלא, הפרינציפ הזה אומר: הרשות הממונה היא הרשות המקומית. אנחנו בסך הכל מבקשים חוות דעת, וכך חוק רישוי עסקים הסמין אותנו לחבר ולהוציא תקנות, וכפי שהסכרתי אנחנו עושים רביזיה של כל התקנות שירשנו מאחרים, כאשר אנחנו פשוט נוחבים מעין חדרין מתוך ידיעה ברורה שרובינשטיין אומר, שמכניסים יותר מדי את לשכת הבריאות לתוך זה, ומר מוניץ אומר, שלשכת הבריאות אינה מספיק עוזרת. ממה נפשך?! מספר התבוראנים של לשכת הבריאות שמטפלת בכל מחוז ח"א הוא חמישה. האם באמת מכך הצמח ישועה?! אנחנו ארגנו את העבודה כך שאנחנו יוצאים מתוך הנחה, שלפי חוק רישוי עסקים, שהוא טוב, הפיקוח עושה הרשות המרשה שהיא הרשות המקומית. היא מסתמכת על תקנות שלנו. דרך אגב, אנחנו אף פעם לא עושים דברים בלי לשתף אנשים מהשלטון המקומי. למשל באותה ועדה לנושא ארגון השירות הסניטרי ברשויות המקומיות, אחד מתוך ארבעה חברי הוועדה הוא מעיריית ח"א.

בעסקים של מפעלי מזון שמייצרים מזון, אנחנו אמרנו, בשלב זה, אנחנו לוקחים עלינו את כל הפיקוח. איני יודע כמה עסקים טעוני רישוי ישנם במדינת ישראל. אני חושב שזה עובר את המאה אלף. אנחנו מדברים על 1,800 מתוך למעלה מ-100 אלף ושם יש לנו אחריות על המוצר הסופי. אנחנו רוצים לעשות פיקוח שלם מכניסת חומר הגלם ועד שהמוצר יוצא החוצה.

דרך אגב, הוזכר כאן ענין האגרות. את מס העסקים גובה הרשות המקומית. לדעתי, לפחות חלק ממה שהרשות המקומית מקבלת מהמס היא צריכה להקדיש לפיקוח. אני לא בא פה בטענות, כי מי כמוני מכיר את הקשיים העצומים שיש לרשות מקומית למלא את תפקידיה. אבל, לא נכון, לדעתי, לשבת פה ובמקומות אחרים ולומר, בגלל פיצול או ריבוי חוקים אי-אפשר לפקח על מסעדה בתחום רמת גן למשל. אני לא מוכן לקבל הצהרה כזאת.

מר רובינשטיין:

מי יכול להחרים חלב שעומד בחוץ ומתקלקל, או לחם שעומד

על הרצפה!?

היו"ר ח. גרוסמן:

אתם לא?

מר רובינשטיין:

לא.

היו"ר ח. גרוסמן:

בירושלים התרימו.

מר רובינשטיין:

זה בניגוד לסמכויות.

ע. ארנן:

לצערי הרב, בגלל המון צרות שהיו בין משרדים, הפיקוח על הובלת לחם יצא לפי פקודת מצרכים ושירותים כצו חירום. אנחנו נשנה את זה.

היו"ר ח. גרוסמן:

מי יקבל את הפיקוח?

ע. ארנן:

נוציא את זה כתקנות, ואז אוהו המפעל שקיבל רישוי להוביל לחם יהיה בפיקוח הרשות המקומית. עשינו את זה ביחס להובלת בשר. היום, אדם שבא לקבל רישוי להוביל בשר, עוף ומוצריו, הוא מקבל רישוי לפי חוק רישוי עסקים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אנחנו לא שואלים את זה. אנחנו שואלים, מי מפקח, שלא רק בזמן קבלת הרשיון הוא מציג את התנאים, אלא אח"כ שהוא מבצע אותם בהחלט?

ע. ארנן:

הוא עסק הטעון רישוי ע"י הרשות המקומית והרשות המקומית על זה יכולה לפקח.

מ. חבורי:

מה עם חלב?

ע. ארנן:

אנחנו באמצע התקנת תקנות. אנחנו מתקיפים משני הצדדים. היום, רק אנחנו מוסמכים. יושבת ועדה ומחקינה תקנות לחנויות מכולת.

היו"ר ח. גרוסמן:

גם למסעדות?

ע. ארנן:

למסעדות יצאו תקנות. קיים היום בחוק תקנות לחנויות מכולת שמוחר לו להכנס לחנות מכולת ואם זה לא מונח 30 ס"מ מעל הרצפה וכו', כל הדברים האלה קובעים היום. אנחנו רוצים לשכתב את זה ולהשאיר אלמנטים שקיימים היום ואז לא תהיינה שאלות מקצועיות אם מותר להחרים לחם שמתגלגל בחוץ.

י. בארי:

ביחס לויכוח על המלה "רשאי" - נכון ש"רשאי" זה לא תמיד חייב. אבל, לפעמים עשוי להיות "חייב". בדרך כלל, המושג "רשאי" זה "מוסמך".

שאלתי מופנית למר ארנן

ומר רובינשטיין - בשנה שעברה נתקיים תחת חסותו של מר רובינשטיין כנס מפקחי חבוראה מכל הארץ וכולם טענו למעשה טענה בסיסית אחת: אין כח אדם, אין מועמדים חדשים ודברו על יוקרה של איש שמטפל בתברואה וציינו את זה כסיבה העיקרית למחסור בכח אדם. נניח לרגע שאנחנו נקבל את כל ההצעות שלכם ונמליץ, בהנחה שתקיימו את מסקנותינו ונגיע לאיזה סדר ולחיסול התנגשויות בין משרדי הממשלה ורשויות מקומיות ונגיע לאותו מצב אידיאלי, שכל העוסקים בתברואה יהיו כפופים לרשות אחת ונעביר אנשים שעוסקים באדמיניסטרציה אל השדה - האם אז מגיעים לסיפוק מבחינה מספרית לגבי כח אדם או לא, כמה יחסרו אז ומה התכניות שלכם כדי למלא את החסר?

י. בארי: שאלה נוספת למר רובינשטיין - בשנה האחרונה בטלנו את הצורך לחדש רשיון מדי שנה בשנה. ד"ר ארנן אמר לנו בפעם הקודמת, שאגב ביטול הצורך לחדש רשיון ישחרר כח אדם פקידותי שיעבור לשטח. האם אתה גם כן רואה את פני הדברים כך?

פ. שינמן: לפני מונח עתון "ידיעות אחרונות" מהיום. יש שם דו"ח על שירותי המזון שהוגש לשר הבריאות ע"י מינהל שירותי המזון במשרד הבריאות. לאור הדו"ח הזה נראה דווקא שיש שיפור. יש עליה של 20% במספר התלונות, ואם יש תלונות, סימן שיש פיקוח. אז כאן לא נראה הדבר כאילו יש כמה רשויות שמטפלות, אלא רשות אחת במשרד הבריאות.

ע. ארנן: אלה אותם 1,800 עסקים שהזכרתי קודם. שירות המזון שלנו מטפל בהם בכל הדרגים.

פ. שינמן: אם כן, יכול להיות שצריך להגיע במסקנות שלנו שיש צורך בפיקוח של יד אחת, צריכה להיות רשות אחת מפקחת שעליה מוטלים כל הדברים. צריך לתת אפשרות אם בחקנות או דרך חוקי עזר, אבל רשות אחת שהיא מפקחת על כל הדברים שיש מסביב למצרך הזה. ברור שזה חובע פקוח יותר רב ויותר יעיל. אז נדע שיש מה לתבוע ולגבי מי לטעון. אם נוכל להתגבר על העניין הזה ממילא נתגבר על שאר הדברים.

היו"ר ח. גרוסמן: יש פה עוד נקודה שהעלו נציגי מרכז השלטון המקומי. הם מבקשים לקבל כח אדם מקצועי. הם טוענים שהם בעצמם לא יכולים להתגבר על העניין הזה. לא צריך חוקי עזר. צריך תקנות של משרד הבריאות על כך וכך סוגי עסקים. עסק שהוא חנות מכולת, יש לו תקנות כאלה וכאלה. מי שמוביל לחם, יש תקנות כאלה וכאלה. מסעדה, המטבח צריך להיות כך וכך. אני חושבת שזה מוצדק שהתקנות האלה יהיו ע"י משרד הבריאות. לא יכול להיות שכל רשות מקומית תעשה "שבת" לעצמה. היא צריכה להסמין את הפקחים. זה לא אומר שמשרד הבריאות משולל אחריות. אבל, משרד הבריאות צריך לתת תמיכה לרשות מקומית באספקת כח אדם מקצועי. אני חושבת שזה צודק שאותו כח אדם מקצועי יוכל לפקח על הכל ולא צריך שלושה-ארבעה פקחים שכל אחד מהם יפקח על דבר מסויים.

אלה הן ההערות. איך לצאת מכל הסבך הזה, אנא תאמרו לנו. אני חושבת שלמדנו את הנושא. איך יוצאים מכל הסבך והביורוקרטיה כאשר האחריות על משרד הבריאות, הביצוע ע"י הרשויות המקומיות ולשתי הרשויות האלה תהיה גם סמכות וגם הכלים לביצוע.

פ. שינמן: משרד הבריאות צריך לתת הסמכה לרשות מקומית על כל מכלול הדברים.

ע. ארנן: החוק הסמין אותם.

היו"ר ח. גרוסמן: זה לא ברור לגמרי.

ע. ארנן: האם חוק רישוי עסקים דורש ממשרד הבריאות להסמין רשות מקומית לפקח!?

פ. שינמן: כמו משרדים ממשלתיים אחרים אשר עומדים בקשר עם רשויות מקומיות גם מבחינת תקציב וגם מבחינת סעד. אם הכל יעבור לרשות מקומית, תהיה חובה על משרד הבריאות להשתתף בתקציב.

הוא צריך גם לפקח מבחינה פרלמנטרית על עניין ביצוע התקנות וכל

היו"ר ח. גרוסמן:

חוק רישוי עסקים.

ז. מליון:

בזמנו, מועצת המזון הוקמה ע"י הממשלה במטרה למצוא פתרון לכל הבעיות שנדונו כאן. מועצת המזון רק לפני שבועיים התאספה, אחרי הפסקה של שנה וחצי והקימה ועדת משנה שהציעה עקרונות להסדרת הפיקוח ואנחנו יכולים לחזור על ההמלצות. הדבר הראשון, להטיל אחריות לקיים פיקוח שוטף במזון, כולל תעשייה, יצור ושווק על גורם אחד ויחיד. על כל מפעל מזון יפקח תברואן אחד בלבד או רופא וטרינרי על מפעל בשר, עופות ודגים ועליו לבדוק את כל סוגי הבעיות ומכל האספקטים כולל אספקטים תברואיים, חקניים, איכותיים. ברור, שחברואן כזה מופח להיות במעמד אחר ובהכשרה אחרת. משרדי הממשלה חייבים כל אחד בתחומו להיות אחראי להכוונה, למדיניות ולפיקוח על פקחים, ולא על עסקים, אם הם מקיימים מה שמוטל עליהם.

בקשר לכח אדם - זה תלוי אם יהיה

כח אדם. אנחנו רוצים לזרוק רעיון, אם אי-אפשר לחשוב על התנדבות בתנאי שיקבלו הכשרה מקצועית לאותם עניינים מוגבלים אבל לדברים מסויימים. אנחנו מאד רוצים לשתף את ארגוני הנשים, לפחות שהאדם ירגיש שבאים.

איך זה ישתלב עם הפקחים?

היו"ר ח. גרוסמן:

ז. מליון:

הם צריכים לקבל הסמכה לאותם דברים. כמובן שזה צריך להתבסס

על החוק, כי סתם לתת דו"חים זה לא מספיק. אני אומר, שאנחנו היינו מקבלים את זה ברצון רב והיינו רוצים לארגן דבר כזה ברשויות מקומיות כעניין עזר.

מה שפורסם בעתון זה רק דו"ח של רשות המזון. אין שם התוספת

של כל אותם גורמים אחרים, בעיקר רשויות מקומיות שגם הן מגישות דו"ח.

בקשר לשאלה, האם ישלחרר כח אדם

כתוצאה משינוי חוק רישוי עסקים - ברשויות מקומיות כמעט ולא, מכיוון שאין תברואן מוסמך שעוסק בעניינים אדמיניסטרטיביים. ברשויות מקומיות מועסקים פקחים שאינם תברואנים מוסמכים.

אנחנו לא אמרנו שאין סמכויות.

אנחנו אומרים שזה רק מעורפל. אין חובה ואנחנו מבקשים להגדיר איזו רשות תעשה את זה, האם רשות המזון, או משרד הבריאות או הרשויות המקומיות. אין לנו עניין בזה. מה שיוחלט נקבל, רק שהדבר יהיה מרוכז.

לשאלתו של ח"כ בארי - הפנית לי שאלה גם בישיבה הקודמת

ע. ארנן:

ואני ענית לך בהרחבה בישיבה הקודמת.

אני סבורה שבעניין זה במרנו.

היו"ר ח. גרוסמן:

אנחנו צריכים להגיע עתה למסקנות.

אני רוצה לשאול שאלה - קבלנו

ל. דיציאן:

לפני מספר חדשים את התיקון לפקודת הרוקחים וקראתי בעתון שעומדים בפני שביחה בגלל שאין כל ביצוע.

זה רק ברשות מקומית אחת.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני הייתי מבקש שהיו"ר חבקש

ל. דיציאן:

ממשרד הבריאות דו"ח באיזה מקומות

הסידורים החדשים לפי החוק בוצעו ובאיזה מקומות עדיין לא.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מודה לכה"כ דיציאן.
שמתי לב לאותה ידיעה שהופיעה
וחשבתי לעשות את זה. אינני יודעת אם זאת בעיה של רשות מקומית אחת.

נעבור לנושא הבא שלנו:

מסקנות הוועדה בנושא: מצבם המסוכן של אסירים
קטינים בבתי מעצר

אני רוצה שנקרא את המסקנות
ונראה אם אנחנו יכולים לסכם אותן. (קוראת את המסקנות).

י. בארי:

הערה ראשונה לסעיף 2. נאמר:
"הוועדה תובעת הגשמה מיידית של

הסעיף 13א' בחוק הנוער... - צריך לציין חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי
טיפול), או לומר, להלן חוק הנוער.

עכשו אני מגיע להערתי העיקרית -

באו אנשי המשטרה והסבירו שאין ברשותם המשאבים הדרושים כדי לבצע את
החוק. יתר על כן שמעתי שגם בחוק עצמו אפשר לשכוח מזה. לכן, הערתי גם
לסעיף 1 וגם לסעיף 4. אנחנו איננו יכולים רק להטיח אשמה ולדרוש
מהמשטרה להקצות משאבים. זה לא בסמכותה. לשם כך אושר תקציב והם מזהירים
מפני קיצוצים נוספים. לא הם אלה שמקצים משאבים.

היו"ר ח. גרוסמן:

במקום, שהמשטרה לא הקצתה
משאבים, צריך לומר: הממשלה.

י. בארי:

איני רואה כרגע שהאשם בהם. הם
טוענים שהמצב חמור בבתי המעצר

ולא נותנים להם משאבים.

ל. דיציאן:

אני חושש שכאן אנחנו נכנסים
לויכוח, ואני לא מסכים עם

אף מילה שנאמרה ע"י חה"כ בארי. יש חוק ועל משרד המשטרה לבצע אותו.
אם הם לא יכולים לבצע את החוק, שיואיל שר המשטרה לבוא לכנסת ולומר:
אין אמצעים, אני מבקש לשנות את החוק. כל עוד החוק לא שונה, האחריות
המלאה לביצוע או אי-ביצוע החוק היא על המשטרה ואנתי לא מעניין אם יש
תקציב או אין תקציב.

פ. שינמן:

דבריו של חה"כ בארי מזכירים
לי את הודעתו של שר המשטרה

אחרי התקפת הפחבלים, אין תקציב, וכדלם רצו די מספיק על הודעה כזאת.
הסמכות היא של הרשות שעליה לבצע ואנחנו תובעים רק ממנה. אבל מה? מותר
לנו לתת המלצה לממשלה, לאור כל מה שקורה והיות וזה לא מבוצע, שתיתן
משאבים תקציביים לשר המשטרה כדי שיוכל לבצע את החוק.

ה. זיידל:

המסקנות האלה, לפי דעתי, הן
העדינות ביותר ואינן פוגעות

בשר המשטרה. בסעיף 1 נאמר בסוף: "אף בתחומים שניתן היה לבצעם".

מה הם התחומים?

י. בארי:

היו הרבה תחומים. אם במסגרת
ארבעת הסעיפים של ההחלטות

ה. זיידל:

אנחנו לא יכולים להכניס לפילוסופיה של מדיניות התקציב, אפשר להוסיף
משפט כללי ולומר, שאנחנו פונים לממשלה ותובעים ממנה למצוא כסוי
תקציבי לענין של בתי מעצר נפרדים לקטינים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אנחנו נוסיף פטוק בסוף סעיף 2
האומר, שהוועדה שמעה שאין בידי
המשטרה התקציבים המתאימים ופונה לממשלה שתקצה את המשאבים הדרושים.
תודה רבה. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00